

[Klim Behnke]

batten om de offentlige udgifter. Årsagerne kan være flere: For det første har mange andre lande også en gældsæt offentlig sektor. For det andet går en del af renterne til store offentlige fonde, Den Sociale Pensionsfond, ATP, Lønmodtagernes Dyrtingsfond osv. Og for det tredje mildnes rentebyrden noget af realrenteafgiften på pensionsopsparing. . .

Den vigtigste forklaring på den manglende interesse for statsgæld og renter er dog nok, at hovedbekymringen i dansk økonomisk politik har været betalingsbalancen, udlandsgælden og beskæftigelsen. Derfor har interessen for statens underskud koncentreret sig om de finanspolitiske effekter: påvirkningen af efterspørgslen, opsparingen og dermed betalingsbalancen. I det perspektiv er spørgsmålet om indenlandsk statsgæld og renteudgifter ikke afgørende. Det er et fordelingsproblem. Det vigtigste er, hvordan den samlede offentlige sektors finanser påvirker den økonomiske aktivitet. Og til den samlede offentlige sektor hører ikke blot staten, amterne og kommunerne, men også de sociale kasser og fonde, ATP, Lønmodtagernes Dyrtingsfond osv., hvis opsparing delvis neutraliserer den finanspolitiske effekt af statens underskud.

Problemet er imidlertid dels, at denne betydning bliver brugt i en tvivlsom argumentation, dels at betragtningen er på vej til at blive forældet.«

Således citatet fra »Skatter uden velfærd«.

Vi har fået en opgørelse fra Finansministeriet, der viser, at det, der teknisk kaldes DAU-saldoen, altså resultatet af statens drift, for 1991 endte med et underskud på 38,8 mia. kr. Ganske vist har regeringen meget optimistisk forventet, at underskuddet i 1992 ville blive betydelig mindre, men vi mangler stadig at se, at det går i den retning. Vi kan blot konstatere, at statens samlede gæld nu har rundet 520 mia. kr., som er en så uhyggelig stor post, at ingen mennesker kan fatte størrelsen af den. Men hvad meget værre er, er der en post på finansloven, der hedder renteudgifter, en post, der har passeret de 60 mia. kr. Det er en gøgeunge, der sidder på finansloven, en gøgeunge, som i de kommende år vil vokse sig større og større, hvis vi ikke snart får taget fat på at afvikle statens gæld, og derfor ønsker vi med denne forespørgselsdebat at få regeringens bud på, hvordan man får statens gæld nedbragt.

Besvarelse

Økonomiministeren (Fogh Rasmussen):

I midten af 1970'erne var der ingen statsgæld, men i 1975 blev statens låntagning på det danske obligationsmarked genoptaget efter at have været afbrudt i en årrække, og i de efterfølgende år blev der ført en politik, hvor de offentlige finanser viste stadig stigende årlige underskud. Resultatet blev en eksplosiv vækst i statens samlede gæld.

Fra ingen gæld i 1975 voksede gælden til over 120 mia. kr. i 1980, hvilket dengang svarede til 33 pct. af landets produktion, bruttonationalproduktet. I 1981 var den næsten 190 mia. kr. svarende til 46 pct. af bruttonationalproduktet. I 1983 over 370 mia. kr. svarende til 69 pct. af bruttonationalproduktet.

Herefter blev den katastrofale udvikling bremset, men fortidens politik trak lange skygger, og selv en markant nedbringelse af statens årlige underskud kunne ikke forhindre gælden i at vokse til ca. 415 mia. kr. i 1984. Målt i procent af bruttonationalproduktet toppede gælden netop i 1984, hvor den udgjorde hele 74 pct. af bruttonationalproduktet.

Herefter lykkedes det så nogenlunde at stabilisere den samlede gæld, og frem til og med 1987 faldt gælden. Men herefter steg den igen fra 416 mia. kr. i 1987 – det svarede dengang til knap 60 pct. af bruttonationalproduktet – til nu 543 mia. kr. ved udgangen af 1991, og det svarer til 65 pct. af bruttonationalproduktet.

Det er indtægtssvigt i forbindelse med lavkonjunkturen, der er forklaringen på den stigende statsgæld i slutningen af 1980'erne og starten af 1990'erne. 1970'ernes udvikling skyldtes derimod primært en eksplosion på udgiftssiden. Der er altså to forskellige sæt af forklaringer på, at gælden er steget i de to perioder.

Statsgælden har stor betydning for samfundet, og alene det gør den til et væsentligt spørgsmål. Dertil kommer, at statsgælden spiller en særlig rolle i forbindelse med Den Økonomiske og Monetære Union. Et af kriterierne for deltagelse i tredje fase er som bekendt, at gældsprocenten ikke overstiger 60.

Den gældsprocent, der er relevant for bedømmelsen af de forskellige EF-lande, er for tiden genstand for drøftelser af regnskabsteknisk karakter. Målet er at sikre, at gælden opgøres på ensartet vis. I det regnskab, der er re-